

Remissvar: Ett bättre premiepensionssystem (SOU 2019:44)

Småspararguiden har inte bjudits in att yttra sig om utredningen men som en av få oberoende finansiella rådgivare tar vi oss friheten att göra det ändå. Utöver att hjälpa konsumenter navigera sin privatekonomi har vi med en journalistisk gärning också varit drivande i att avslöja skandalerna i Allra, Solidar och Monyx. Vi är visserligen en liten aktör men med erfarenhet av att ha analyserat och resonerat med över tusen vanliga pensionssparare om deras fondval på de olika fondtorgen lämnar vi gärna synpunkter på premiepensionssystemet från den vanliga konsumentens perspektiv såsom vi uppfattar det. Vi försöker oss inte på att yttra oss över alla delar av utredningen utan väljer istället de få delar som ligger oss varmast om hjärtat.

Sammanfattning

En fonderad premiepension har varit, och lär fortsätta vara, mycket värdefull för pensionsspararna då den långsiktigt ger en bättre avkastning än inkomstpensionen. Det fria valet i fondvärlden anser vi dock vara överskattat, i synnerhet inom premiepensionen. Vi ser hellre att fler passiva, oengagerade eller oinsatta sparare hjälps till det utmärkta ickevalet AP7 Såfa, även om det görs på bekostnad av att några faktiskt lyckade premiepensionsspekulanter tyvärr får ett smalare utbud att spekulera i - for the greater good. Vi tror att modellen med ett upphandlat utbud snarare än ett anslutningsförfarande är centralt för att få ned avgifter och få bort de aktörer som fortfarande klamrat sig kvar men som visat prov på att tänka på sin egen intjäning snarare än spararnas bästa. Premiepensionen har som syfte att ge så hög pension som möjligt till den breda majoriteten, och det åstadkommer vi enklast genom att uppmuntra sparande i aktiefonder till en låg avgift, med ett överblickbart utbud av fonder och ett system som är billigt och enkelt att sköta för myndigheterna. Vi ställer oss bakom Finansinspektionens remissvar och menar att ett ännu stramare upphandlat fondtorg med 10-15 fonder vore mer ändamålsenligt.

AP7 är billigt. Och billigt är bra.

I princip alla akademiker är överens om att långsiktigt sparande bör göras i aktiefonder, gärna globala, och med så låga kostnader som möjligt. Typiskt från 55 års ålder åstadkoms lägre osäkerhet i framtida pensionsutbetalningar genom att kapitalet successivt fördelas på en blandning av aktiefonder och räntefonder. Så fungerar förvalet AP7 Såfa och så fungerar samtliga entrélösningar till fondförsäkringar inom kollektivavtalad tjänstepension. Utöver att AP7 Såfa uppfyller allt en genomsnittlig pensionssparare behöver finns dessutom en skattefördel i att myndigheten som fondförvaltare inte betalar källskatt på aktieutdelningar. En effekt som ger AP7:s sparare en meravkastning på i snitt 0,1-0,2 procent per år. Det finns enligt vår mening mycket få anledningar för en vanlig pensionssparare att välja något annat än förvalet. Utredarens bedömning är att andelen sparare som förväntas stanna i AP7 Såfa ökar från dagens knappt 50 % till 75 % av alla sparare. En effekt som enligt oss vore eftersträvarvärd.

Fondbolagens förening släppte nyligen en rapport “Ska indexfonder ges en särställning i premiepensionen?”.¹ Föreningen besvarade antagligen frågan i titeln med ett rungande nej, redan innan någon riktig analys påbörjats. Rapporten är ett försök till jämförelse av avkastning mellan premiepensionens aktivt och passivt förvaltade fonder. Problemet med inlagan är att man gör ett stort metodologiskt misstag som gör att man får det svar föreningen själva önskar: att aktiv förvaltning är ett bra alternativ gentemot passiv förvaltning. Eftersom detta är ett vanligt och välkänt misstag som till och med har ett eget namn – survivorship bias – betyder det att författarna gjort, och även erkänt, ett misstag som gör rapporten tämligen värdelös.²

Det fria valet är överskattat

Finansbranschens debattörer lutar sig mot att 3,7 miljoner sparare påstås ha gjort ett aktivt val inom premiepensionen. Vi tror dessvärre inte att alla dessa sparare är aktiva eller ens medvetna om sitt fondval. Vi misstänker att det oftast har varit telefonförsäljare, personliga bankmän eller diverse fondrekommendationscharlataner³ som övertalat spararna om att de borde byta till en viss fond på ovetenskaplig grund.

En annan studie⁴ som Fondbolagens Förening gjort pekar på att “Två av tre svenskar vill själva kunna välja fonder i premiepensionen”. Som man frågar får man svar, brukar man säga, och det gäller verkligen i den här undersökningen. Frågan till panelen löd: “Är det som helhet bra att du själv kan välja fonder för en del av din pension eller skulle du föredra att staten bestämmer hur dina pensionspengar förvaltas?”. Ett annat sätt att formulera frågan hade kunnat vara: “Är det som helhet bra att staten gör en upphandling av fonder för att sänka avgifter och sålla bort oseriösa aktörer eller skulle du föredra att välja själv bland alla fonder?”. Vi misstänker att slutsatserna hade sett annorlunda ut. Ett par intressanta observationer från samma studie visar att 24% av de tillfrågade inte vet om de valt fonder själva eller inte, samt att 23% av de som valt fonder själva hellre hade sett att staten bestämmer över fondvalet. Vad är det fria valet värt om kunskapen och intresset är så lågt?

Många har haft dåligt samvete i onödan över att de inte gjort något aktivt val, och därmed blivit en lätt måltavla för säljare. Ett exempel är de över 650 000 spararna i Advisors, Allras, Falcon Funds, Indecaps, Monyx eller Solidars fonder vilka alla hamnat på Pensionsmyndighetens svarta lista över aggressiv telefonförsäljning. Att spararna skulle vara aktiva ser vi starka motbevis för när endast 11% av spararna valde att lämna Allra månaden efter att skandalen briserade, eller att endast 10% av Solidars sparare tog ut pengarna efter dubbla skandaler och köpstoppet från Pensionsmyndigheten. Telefonförsäljning är inte längre tillåtet inom premiepensionen men det illustrerar hur lättmanipulerat det “fria” valet är.

1

<https://www.fondbolagen.se/aktuellt/pressrum/pressmeddelanden/ny-rapport-inga-skal-att-styra-mot-indexfonder-i-premiepensionssystemet/>

2 <https://www.smaspararguiden.se/blogg/fondbolagens-forenings-rapport-ar-vardelos/>

3 Se mats-svensson.se, advisor.se, twoship.com eller ppmtopp5.se

4

<https://www.fondbolagen.se/aktuellt/pressrum/pressmeddelanden/tva-av-tre-svenskar-vill-sjalva-kunna-valja-fonder-i-premiepensionen/>

Semioseriösa aktörer finns fortfarande kvar

Finansbranschens debattörer menar ofta att de ändringar som infördes i kölvattnet av skandalerna i bland annat Falcon Funds och Allra har varit tillräckliga för att liknande fulspel skall undvikas och att man därför skall avvakta effekten av den senaste åtstramningen på fondtorget innan en upphandling införs. Vi vill här påminna om att hundratusentals sparare blivit runtskickade mellan olika fonder som en följd av att de skulle lägga ned eller slås ihop. Fondbolag som köpt eller sålt sina kunder likt boskap på auktion har förmodligen större intresse av sin egna intjäning än av att förvalta pensionsmedel åt sina kunder. Stora aktörer som Indecap, Ålandsbanken, East Capital och Cicero klarade visserligen inträdeskraven på nya fondtorget men skulle gissningsvis inte ha en chans i en upphandling. Därför uppskattar vi att ytterligare steg tas i bantningen av utbudet som ett upphandlat fondtorg eller ännu hellre en palett av statliga fonder effektivt kan åstadkomma.

Småspararguiden

2020-02-14